

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum in Christo fuerit tristitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

nes causalitatu vniuf que inuenimus peccatum esse priorem caulam, qd prius peccatum iustitit iustitia prohibentem mortem & defectus & deince composicio ex contrariis intulit defectus & mortem. & ideo Auctor hic dicit peccatum esse primam caulam mortis & defectum, quia ab ipso incipit mors & defectus ois composicio aut dicitur causa propinqua, quia composicio ex contrariis post peccatum excuta est operationem suam, qua mortem defectusq; intulit. Et hec est uera expositio horum ditorum.

q.14.ar.2.

q.14.ar.1.ad

fed etiam ex necessitate reatus peccati. Quæ quidē necessitas in Christo non fuit, sed solum necessitas naturalium principiorum.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra dictū est, virtute diuinitatis Christi dispelarue, sic beatitudo in anima continebatur, quod non deriuabat ad corpus, ut eius passibilitas & mortalitas tolleretur. Et eadem ratione delectatio contemplationis, sic retinebatur in mente, quod non deriuabatur ad vires sensibiles; ut per hoc dolor sensibilibus excluderetur.

¶ Super Questionis quin ad octaua Arzuelum sextum.

In q. 46. ar. 2. & 3. ad 2. & 3. ad 5. & 6. ad 3.

Tribulus clarus est. In corpore unica est conclusio responsiva questionis. Sicut in Christo potuit esse uerus dolor, ut potuit in eo esse uera tristitia. Probatur. Ad Christum potuit aliquid apprehendere interioris ut nocuum, ergo potuit in eo esse uera tristitia, sicut & uerus dolor. Antecedens manifestatur, quia & quantum ad se, & quantum ad alios potuit apprehendere aliquid ut nocuum, ut patet in exemplis. Consequentia uero probatur ex quod quid est tristitia & doloris, & ex una eorum utriusque causa in Christo: a signatur siquidem utriusque quidditas ex essentiali convenientia & differentia utriusque. Ex hoc namque quod conueniunt in hoc, quod sunt una passio appetitus sensitiui, consistens in refectione mali presentis, & diffinitione peccati obiectum (quia doloris obiectum est malum corporis pre-

li. 7. eth. c. 33 & 14. 10. 5.

lib. 14. c. 6. in ued. o. 5.

tem per comparisonem ad causam primam horum defectuum, quæ est peccatum, ut supra dictum est, ut. Ita ratione dicitur caro Christi non subiicuisse necessitati horum defectuum, quia non fuit in ea peccatum. Vñ subdit: * Habuit enim, scilicet Christus, corpus, sed originis sue proprium, neque ex uitiis humane conceptionis existens, sed in forma corporis nostri, virtutis sue potestate subsistens. Quantum tamen ad causam propinquam horum defectuum, quæ est composicio contrariorum, caro Christi subiicuit necessitati horum defectuum, ut supra dictum est. *

Ad secundum dicendum, quod caro in peccato concepta subiacet dolori, non solum ex necessitate naturalium principiorum, sed etiam ex necessitate reatus peccati. Quæ quidē necessitas in Christo non fuit, sed solum necessitas naturalium principiorum.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra dictum est, virtute diuinitatis Christi dispelarue, sic beatitudo in anima continebatur, quod non deriuabat ad corpus, ut eius passibilitas & mortalitas tolleretur. Et eadem ratione delectatio contemplationis, sic retinebatur in mente, quod non deriuabatur ad vires sensibiles; ut per hoc dolor sensibilibus excluderetur.

ARTICVLVS VI.
Vtrum in Christo fuerit tristitia.

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit tristitia. Dicitur enim de Christo Ier. 42. Non erit tristis, nec turbulens.

¶ 2. Præter. Prover. 12. dicitur. Non contristabit iustum qui quid ei acciderit. Et huius ratione Stoici assignabant, quia nullus tristatur nisi de amissione stolus bonorum: iustus autem non reputat bona sua nisi iustitiam & uirtutem, quas non potest amittere, alioquin subiiceretur iustus fortunæ, si pro amissione bonorum fortunæ tristaretur: sed Christus fuit maximè iustus, & in illud Hier. 23. Hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. ergo in eo non fuit tristitia.

¶ 3. Præter. Philo. dicit in 7. ethic. quod ois tristitia est mali & fugiendum: sed nullum malum fuit in Christo, ergo in Christo non fuit tristitia.

¶ 4. Præter. Sicut Aug. 7. dicit 14. de ciui. Dei, tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt: sed nihil passus est Christus contra uoluntatem: dicitur. n. Ier. 33. Oblatus est, quia uoluit. non ergo in Christo fuit tristitia.

SED CONTRA est, quod dicit Dominus Matth. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. & Ambr. dicit in 3. de Trini. * Ut homo tristitiam habuit: iulcepit enim tristitiam meam confidenter: tristitiam nominino qui crucem prædico.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, tristitia diuinae contemplationis, ita per dispensationem diuinam uirtutis retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad vires sensitiuas, ut per hoc dolor sensibilibus excluderetur. Sicut autem dolor sensibilibus est in appetitu sensitiuo, ita & tristitia: sed est differentia secundum motuum sine obiectum: nam obiectum & motuum doloris, est lætio, sicut in tristitia: sicut est aliquis uulneratur. Obiectum autem & motuum tristitiæ, est nocuum seu malum interioris apprehensum siue per rationem, siue per imaginationem (ut in 2. par. habitum est) sicut est aliquis tristatur de amissione gratiæ, uel pecunie. Potuit autem anima Christi interioris apprehendere aliquid ut nocuum, & quantum ad se, sicut passio & mors eius fuit, & quantum ad alios, sicut peccatum discipulorum, uel et iudeorum occidentium ipsum. Et ideo sicut in Christo potuit esse uerus dolor, ita potuit in eo esse uera tristitia, alio tamen modo, quod in nobis, secundum illa tria quæ supra assignata sunt, cum communiter de passionibus anime Christi loqueremur.

Ad primum ergo dicendum, quod tristitia remouetur a Christo secundum passionem per se factam: fuit tamen in eo initiata secundum passionem. Unde dicitur Matth. 26. Cepit contristari, & moerens esse. Aliud enim est contristari, aliud incipere contristari, ut Hiero. 7. ibidem dicit.

Ad secundum dicendum, quod sicut Aug. dicit in 14. de Cinita. Dei, pro tribus perturbationibus, scilicet, cupiditate, lætitia & timore, Stoici tres eupathias, id est, bonas passiones, in animo sapientis posterunt, scilicet pro cupiditate uoluntatem, pro lætitia gaudium pro metu cautionem: sed pro tristitia negauerunt aliquid posse esse in animo sapientis, quia tristitia de malo est, quod iam accidit: nullum autem malum existimant posse accidere sapienti. & hoc ideo est, quia non credebant aliquid esse bonum nisi honestum, quod homines bonos faciunt: nec aliquid esse malum nisi inhonestum, per quod homines mali fiunt. Quamuis autem honestum sit principale hominis bonum, & inhonestum principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipsam rationem, quæ est principalis in homine) sunt tamen quedam secunda hominis bona, quæ pertinent ad ipsum corpus, uel ad exteriores res corpori deseruientes: Et secundum hoc, potest in animo sapientis esse tristitia, quantum ad appetitum sensitiuum, secundum apprehensionem huiusmodi malorum: non tamen ita quod ista tristitia perturbet rationem. Et secundum hoc intelligitur, quod non contristabit iustum quicquid ei acciderit, quia, scilicet, ex nullo accidentis eius

fens, sensu actus percipium, tristitia autem malum presentis interioris preceptum) iungo his quod causalitatis obiectum in Christo fuit dispensatio diuine uirtutis retinens in parte superiori que sunt glorie, ut pars sententiarum propria dolentis exequi possit, clare igitur quod sicut in Christo potuit esse uerus dolor, ita & uera tristitia, sicut ly Sicut, monstrat non solum similitudinem seu conuenientiam in causa propria Christo, sed & in proportionali ratione definitiuam utriusque. & in modo conueniunt in Christo passionibus, si per modum propationis: de quomodo subdit in terra, remittente se ad dicta in art. 4. humiliter quæstionis.

¶ In response ad secundum memento nouere numerum principalium passionum, scilicet, cupiditatis, delectationis, timoris, & tristitiæ, & meliores quare ad has quatuor spectant Stoici.

lib. 14. c. 6. in ued. o. 5.

li. 14. artic.

q. 14. ar. 1. ad

art. 4. humiliter

lib. 14. c. 6. in ued. o. 5.

li. 14. artic.

Super Quaestione quinquagesima articulum septimum.

Titulus clarus est.

In corpore duo sunt, primo declarantur conditiones requisitae ad cauendum timorem, secundo respondetur

questio, cum distinctione bimembri & conclusionibus duabus. Quo ad primam, conditiones sunt quatuor: apprehensio mali futuri, incerti, seu possibilis euitari. Et in duabus primis conuenit cum tristitia, quia uterque est ex apprehensione mali futuri, incerti, seu possibilis euitari. Sed haec differentia non sufficit, quia non est visqueaque differentia, quoniam futurum potest habere rationem praesentis, & tunc non timor, sed tristitia cauatur. Apprehenditur autem malum futurum sub ratione praesentis, quando ut certum apprehenditur, & ideo incertum seu possibile uitari esse debet malum futurum, quod timorem ingerit. Et haec omnia in litera ex conuenientia & differentia inter tristitiam & timorem clare dicuntur.

Sed bene nota uerba literae, si omnimodam certitudinem habeat: quoniam, est est certum quo ad substantiam & in certum quo ad tempus (ut contingit communi de morte) aut, quo ad genus mortis (ut contingit damnatis ad mortem & huiusmodi) quantum admittitur de incertitudine, tantum potest immisceri spei euadendi, & consequenter timoris. Nec potest propterea enumeratas esse omnes timoris causas, quoniam sit fuit proposito eas conditiones asserere, secundum quas discernendum est qualiter fuit, & qualiter non fuit in Christo timor: de timore enim diffuse in prima secunda tractatum est.

Quo ad secundum, distinctio est, Timor potest considerari quantum ad duo: primo, quantum ad motum appetitus sensitui ex apprehensio malo futuro: secundo quantum ad motum eiusdem ex apprehensio malo futuro incerto. Prima conclusio est, In Christo fuit timor quo ad primum. Secunda conclusio est, In Christo non fuit timor quo ad secundum. Probatur auctoritate Damasceni. Et patet utraque conclusio ex dictis.

Sed dubium occurrit circa primam conclusionem, quia motus appetitus ex malo futuro apprehensio, non est timor nisi sit cum ipse euasione (ut in litera dicitur ex Aristotele) ergo talis motus non est timor nisi aequiuoce, non saluatur igitur per hoc sufficienter in Christo timor.

Dubium quoque alterum occurrit circa secundam conclusionem, quoniam ex hoc, quod Christus omnia futura certo cognouit, non sufficienter excluditur timor, quo ad incertitudinem euentus, quoniam scientia animae Christi (ut patet ex supra dictis) erat habitualis, nec oportebat esse actuale, quoniam habuit est, quo quis operatur cum uult, & propterea poterat Christus non uentis scientia euentus, quam habebat, apprehendere malum futurum, quasi incertum, & sic habere in suo appetitu timoris motum, quo ad

te eius ratio perturbatur. Et secundum hoc tristitia fuit in Christo secundum propassionem, non autem secundum passionem.

AD TERTIUM dicendum, quod omnis tristitia est malum poenae, non autem est semper malum culpa, sed solum quando ex inordinato affectu procedit. Unde Aug. dicit 14. de Ciuita. Dei: Cum rectam rationem sequuntur iste affectiones, & quando, & ubi oportet, adhibentur, quis eas tunc morbidas seu uitiosas passionem audeat dicere?

AD QUARTUM dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse contrarium uoluntati secundum se, quod tamen est uoluntati rationis finis, ad quem ordinatur: sicut medicina amara non est secundum se uolita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem. Et hoc modo, mors Christi & eius passio fuit secundum se considerata inuoluntaria, & tristitiam causans: licet fuerit uoluntaria in ordine ad finem, qui est redemptio humani generis.

ARTICVLVS VII.

Utrum in Christo fuerit timor.

AD SEPTIMUM sic proceditur. VI. Quod in Christo non fuerit timor. dicitur. n. Prouer. 18. Iustus quasi leo confidens, absque terrore erit: sed Christus fuit maxime iustus, ergo in Christo non fuit aliquis timor.

¶ 2. Præter. Hila. dicit 10. de Trin. Interrogo eos, qui hoc ita exi-

omnia (sicut & tristitiam) non quo ad aliquid tantum.

¶ Et augetur dubium, quia ex eo, quod in Christo non erat redundans superiorum ad inferiores partes, aut e contra, sed utraque pars sibi propria exercebat, consentaneum est, ut altimatiua seu cogitatiua Christi cum ratione non uente scientia infusa de certitudine euentus mortis, quāuis uente scientia futurae mortis, apprehenderit malum futurum, ut incertum ipsi cogitatiua quo ad euentum, & ex tali apprehensione fuerit timor quo ad omnia, cum imaginatiua seu cogitatiua sit mouens immediatum appetitum sensitiuum.

¶ 3. Præter. timor non uidetur esse nisi de malo, quod non potest homo uitare: sed Christus poterat uitare & malum poenae, quod passus est, & malum culpa, quod aliis accidit, ergo in Christo non fuit aliquis timor.

SED CONTRA est, quod dicitur Marc. 14. Coepit Iesus paucere & tacere.

RESPON. Dicendum, quod sicut tristitia cauatur ex apprehensione mali praesentis, ita timor cauatur ex apprehensione mali futuri. Apprehensio autem mali futuri si omnimodam certitudinem habeat, non inducit timorem. unde Philoso. dicit in 2. Rhet. quod timor non est nisi ubi est aliqua spes euadendi. Nam quando nulla spes est euadendi, apprehenditur malum ut praesens, & sic magis cauatur tristitia, quam timorem.

Sic ergo timor potest considerari, quantum ad duo. Vno modo, quantum ad hoc quod appetitus sensituius naturaliter refugit corporis lationem, & per tristitiam, si sit praesens, & per timorem, si sit futura. Et hoc modo, timor fuit in Christo, sicut & tristitia. Alio modo, potest considerari secundum incertitudinem futuri euentus: sicut quando nocte timemus ex aliquo sonitu, quasi ignoran-

ter cut aethiops potest quidem dici albus propterea potest dici albus, quia, simpliciter loquendo, est niger. Timor igitur quo ad incertitudinem euentus, uere negatur in Christo simpliciter & absolute, quia Christus erat certissimus de euentu malorum.

¶ Et hoc est quod docetur ex secunda conclusione literae: cum quo tamen fiat, quod in Christo secundum aliquam portionem potuit esse timor, etiam quo ad incertitudinem euentus, quod est, in Christo secundum quid fuisse timorem, quo ad incertitudinem euentus, pro quanto potuit ratio inferior apprehendere malum futurum, nihil proponendo de certitudine, uel incertitudine euentus, ac per hoc apprehendebatur malum futurum ut incertum negative: remanebat siquidem malum futurum non certum ex hoc ipso, quod non proponebatur certe euenturum. Et sic potuit esse in Christo timor, etiam quo ad incertitudinem euentus.

¶ Ad primum igitur dubium dicitur, quod motus appetitus sensituius cauatur ex apprehensione mali futuri, abstrahendo a certo, uel incerto, est uere timor, non tristitia, requirens quod malum futurum apprehendatur, quasi praesens, quia certum. Et quoniam in litera nihil aliud dicitur, ponendo primam conclusionem, nisi quod timor fuit in Christo, quatenus cauatur ex apprehensione mali futuri, non sibi non obstant prius dicta ex Aristotele. Nec obstat secunda conclusio, quae non negat huiusmodi timorem.

Tertia. Thomae.

I 4

rem

Lib. 2. Rhet. cap. 5. circa mediū ro. 3.

Lib. 14. cap. 9. ante me. 1. 5.

Lib. 14. cap. 9. ante me. 1. 5.

Lib. 14. cap. 9. ante me. 1. 5.

Lib. 14. cap. 9. ante me. 1. 5.

Lib. 14. cap. 9. ante me. 1. 5.